

23 / I / 1982

EL LLENGUATGE

Tirar llenya al foc

Relacionats directament amb noms que designen coses punxegudes, o procedents d'ells, com és ara *punxa* mateix, *fibló*, *agulló*, *burxa*, *pica* i *esperó*, existeixen una sèrie de verbs que tenen un significat afí i que, en sentit figurat, poden ésser usats amb el mateix valor que *incitar*: *purxar*, *fiblar*, *agullonar*, *burxar*, *picar* i *esperonar*.

Hi ha, de fet, diversos camps semàntics propers, com és ara «clavar un objecte punxent», «induir a l'acció», «provocar», «avivar el foc», «promoure o avivar les discòrdies», etc., que admeten, distribuïts diversament, per a l'expressió d'una acció, una part o la totalitat d'aquests verbs. Així, *esperonar* pot venir per a expressar la idea «induir a l'acció», és a dir, com a sinònim de *incitar* o *estimular*, però segurament no hi recorreríem pas significat «provocar» o «avivar les discòrdies».

Per a l'expressió d'aquesta darrera idea, «fer més viva, amb mots d'incitació i amb l'aportació de nous elements, la discòrdia existent entre dues o més persones», el llenguatge popular sempre ha recorregut a verbs de sentit figurat i a modismes i frases fetes, propis i característics de cada idioma. I és, com sabem, en aquest camp on podem observar actualment una claudicació més sobresortint en el nostre llenguatge col·loquial i una subordinació més lamentable a la influència forastera. En el cas que comentem, aquesta subordinació es resol en l'adopció d'algunes formes tan espúries i detonants com «atxutar», l'ús de les quals no s'explica sinó amb la pèrdua de la pròpia identitat i de la consciència lingüística. Alguns dels verbs que hem indicat poden convenir perfectament en aquest cas, especialment *purxar*, que té un camp d'aplicació molt ampli, i *burxar*. En sentit recte, *burxar* significa, és clar, «punxar amb una burxa» i, especialment, «remenar el foc (per avivar-lo)», però el seu ús en sentit figurat significant «incitar a la discòrdia, a l'acció malèvola» ha estat sempre molt popular. Només cal recordar els versos de la lletra tradicional de «Els segadors»: *El gran comte d'Olivar, sempre li burxa l'orella*.

La imatge del foc com a representació de la discòrdia es manifesta també, com en *burxar*, en els altres verbs (o frases verbals) Enim en primer lloc el verb *atiar*, usat també com a sinònim de *aquissar* (els gossos), i el modisme verbal tan expressiu *tirar llenya al foc*.

Albert Jané